СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, INC.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIII. Ч. 147. Джерзи Сити, Н. Дж., пятниця, 26. червня, 1925.

VOL. XXXIII. No. 147. Jersey City, N. J., Friday, June 26. 1925. THREE CENTS

Америка починає переговори з Італією за довги.

ВАШИНГТОН, 24. червня. — Американський уряд починає завтра вступні переговори з представниками Італії в справі сплати італійського воєнного довгу.

Урядники департаменту скарбу кажуть, що в своїх переговорах з Італією американський уряд буде руководитися тими засадами, які примінено в переговорах з Англією.

НОВА ПРОГИБІЦІЙНА ОРГАНІЗАЦІЯ.

НЮ ЙОРК, 24. червня. — Вілієм Андерсон, провідник прогибіційної організації Антисалунової Ліги, подав до відома, що він сотворив нову прогибіційну організацію, яка має називатися Американський Прогибіційний Протестантський Захоронний Союз (або коротко А. Р. Р. Р. Р. А.).

Як признає організатор сього товариства, він придумав плян його, відсиджуючи довшу вязничну кару, засуджений за надуживанне фондів Антисалунової Ліги.

ЗАПОМОГОВА ОРГАНІЗАЦІЯ ВИКИДАЄ САЛУНІСТІВ.

ШИКАҐО, Ілинойс, 24. червня. — Організація „Модерн Вудмен оф Америка" постановила на своїй 20-ій конвенції заборонити вступ до організації всім, що займаються виробом або продажю алькоголічних напитків.

СМЕРТЬ СЛАВНОГО ПОДОРОЖНОГО.

НЮ ЙОРК, 24. червня. — В шпитали вмістї Вашингтоні, в стейті Пенсилвенії, помер нині др. Вілієм Кертис Фарабі, куратор музею Пенсилвенійського університету, котрий уважався найславнійшим американським дослідником південної Америки.

Своїми дослідами в південній Америці він освітлив минувшину славного й могучого колись індіянського племени Інкасів.

Помер він наслідком якоїсь горячки, якої набрався підчас своїх подорожий. Через два послідні роки лікарі піддержували його лишень в той спосіб, що кождого тижня переливали в його жили [illegible].

ШИКАҐО ХОЧЕ ВІДОРВАТИСЯ ВІД СВОГО СТЕЙТУ.

ШИКАҐО, Илинойс, 24. червня. — Міська рада сього міста ухвалила резолюцію, якою уповажняється адвокатів міста поробити правні кроки, потрібні до відорвання Шикаґа від стейту Илинойса.

НАЙШЛИ ДВОХ ХЛОПЦІВ, НЕДУЖИХ НА ПРОКАЗУ.

НЮАРК, Ню Джерзі, 24. чевня. — Одна учителька одної публичної школи в сьому місті доглянула на однім своїм ученику Френку Джорджі дивну шкірну недугу. Лікар, котрому показано хлопця, ствердив, що дитина хора на страшну недугу проказу. В тій самій школі був також брат хлопця, молодший від нього о 2 роки. Лікар ствердив проказу й в нього.

Міський уряд повідомив сейчас федеральний уряд, щоби хлопців віддати до кольоній прокажених, які живуть зовсім відорвані від зовнішнього світа. Уряд, однак, упевнився, що вони не є американськими горожанами та поробив заходи, щоби хлопців відправити назад до англійської кольонії Бермуди, з котрої вони приїхали кілька літ тому назад зі своїми родичами,

Уряд здоровля сейчас оглянув всі шкільні діти, які стикалися з прокаженими, та казав вичадити шкільні комнати й спалити всі книжки заражених хлопців. Лікарі прокази в других не ствердили і кажуть, що проказа в умірковзних (холоднійших) краях переноситься лишень дуже рідко, на всякий случай богато тяжче, як в горячих краях, де вона родима.

ДІВЧИНА СУДЖЕНА ЗА ВБИТТЄ ДИТИНИ.

МОРИСОН, Ню Джерзі, 24. червня. — Перед стейтовим судом ставала тут обжалована за вбийство дитини 19-літна дівчина Етель Берк, котрої матір вела притуловище для дітий в Трой Гилс. Дівчина мала з невислідженох досі мотивів попарити дитину окропом. Суд увільнив від вини матір, але дочку признав винуватою вбийства другого степення, за котре вона дістане довголітну вязницю.

ПРИСУДЖЕНІ ЗА ВЕДЕННЄ ФАБРИКИ РОЗВОДІВ.

ПРОВИДЕНС, Ровд Айленд, 24. червня. — Присяжні судді, які розбирали справу двох адвокатів, обжалованих за веденне фабрики розводів, признали обох підсудимих винуватими. На суді виступав цілий ряд свідків, які признавали, що вони підписували якісь повновласти для адвокатів, не знаючи нічого про поступованне в розводових справах та не допускаючи, що їх адвокати будуть добувати для них розводи обманьством. Адвокати не кликали на свою оборону ніяких свідків.

ПОПОВНИВ САМОГУБСТВО ЧЕРЕЗ ПРОГИБІЦІЮ.

НЮ ЙОРК, 23. червня. — Сторож мешкального дому при 137 Третя Евеню в сьому місті, зайшовши до мешкання властителя дому, найшов його на землі, з кулею в голові. Поліція найшла коло нього записку, в котрій десперат писав: „Причиною сього самогубства — прогибіція".

ВЖЕ Й ЩОДО СЬОГО НЕ ГОДЯТЬСЯ.

НЮ ЙОРК, 24. червня. — Др. Джан Садерленд, бувший голова медичної школи при Бостонськім Університеті, виголосив тут перед конференцією гомеопатичного товариства відчит, у якім критикував загальну думку лікарів про поживність та корисність молока. Бесідник називав молоко зовсім непродуктивною [illegible] та пробував доказати, що лікарі до- [illegible]

УДАРТЕ В ВІЧЕВИЙ ДЗВІН, ДОПОМОЖІТЬ ГОЛОДНОМУ СЕЛУ.

Від місяців не бачить наш селянин хліба. Сам не має чим поживитися і не має зерна на весняний посів. Тепла зима і мишва знищила озимину. Лютий ворог донищує його податками і даннинами та жде на його загибіль.

Громадяне. Не даймо загибати живому народови. Киньмося всі як оден до ратунку нації. Нехай прокинеться в ту страшну хвилю і найбільш заспалий кут, хай вдарить в вічевий дзвін і кличе нарід на пораду, на негайну допомогу нашому Голодуючому Рідному Селу.

Порятувати село — це наш святий обовязок, бо ратуючи село, ратуємо українську націю. Від того обовязку не може і не сміє відтягнутися буквально ні одна особа українського роду.

В першій мірі повинні взятися до цеї праці наші товариства і парохії по місцях, а дальше всі свідомі громадяне. Повинні скликувати віча і наради і представити народови голодове лихоліття в старім краю.

Коли бракує Вам бесідника пишіть до Обєднання на адресу:

OBYEDNANNYE, 847 N. FRANKLIN ST., PHILADELPHIA, PA.

ЦІКАВА ФОТОҐРАФІЧНА РУХОМА ЗНИМКА.

НЮ ЙОРК, 24. червня. — Американський подорожний і відкривець Снов привіз зі своєї подорожи в підбігунові краї цікаві рухомі образки. Межи ними є знимка пригоди, яка случилася одним рибакам, що полювали на кита. В сій пригоді кит підплив під лодку та схопив її на свої плечі. Лодка з людьми плила цілу милю на плечах кита.

ЖИВА ЦЕРКВА У ПОЛЬЩІ?

„Ґазета варшавська" з 31. травня приносить таку відомість з Вильна: „Група білоруських діячів у Вильні зі сенатором Богдановичом на чолі виступила енерґійно проти теперішньої православної церкви в Польщі та приступила до орґанізації нової церкви по большевицьким зразкам, яка ріжнитиметься від „живої церкви" тільки малим додатком у назві, бо носитиме назву „стара жива церква". Митрополит Дионізій, по інформаціям тоїж ґазети, наложив клятву на сенатора Богдановича і всіх членів нової церкви. Вшехпольський орґан не згадує нічого про Білорусинів римо-католиків. Чи вони теж тягнуть до „старої живої церкви" чи ні та хто їх за те обкладатиме клятвою?

РОЗПРАВА ПРОТИ АДВОКАТА ГОФМОКЛЯ-ОСТРОВСЬКОГО.

Голосна справа вистрілів адвоката дра Гофмокля-Островського до польського офіцера у варшавському окружному суді найде свій епільоґ у судовій розправі, яка пічнеться проти нього в тому самому суді, де він стріляв дня 25. травня ц. р. Розправа матиме сензаційний характер. Багато закордонних кореспондентів візьме в ній участь. На ній буде відслонений теж не один факт про провокацію, яка відгравала останніми часами таку велику ролю у польських судах. Обвинувачений пірвався за зброю, та виміpив її проти людини, яку теж вважав провокатором.

ЛИТВА ЗІРВАЛА ЗНОСИНИ З ВАТИКАНОМ.

Зносини Литви з папською столицею остаточно зірвані Литовський уряд відкликав свого посла при Ватикані, а папа апостольського нунція з Ковна.

ЧЕРГОВИЙ НАПАД ПАРТИЗАН.

На польський пограничний постерунок біля місцевости Галубич напала група партизан. Поляки замкнулись в станиці і при допомозі скорострілів оборонились від нападу.

ЕСТОНІЯ ШУКАЄ ПРОТЕКЦІЇ.

Доходять вісти, що мала Естонія хоче зробити з Англією невеликий інтерес. Хоче вона віднаймити, або продати два свої острови Езель і Даґе, а за те дістане або позичку або ціну продажі в готівці. Окрім цего здобуде собі також протекцію могутної держави. А цеї протекції Естонії таки дуже потрібно, бо за плечима має занадто могучого ворога, цебто Совіти. Очевидно, що Совіти цим дуже заінтересувались і не можуть скрити свого обурення проти Естонії, за те, що вона хоче підпустити так близько совітського побережа англійську фльоту. Бо нема сумніву, що Анґлія, виарендувавши, чи набувши на власність ці острови, зараз зробить там постій своєї фльоти. Фрунзе на послідним конґресі назвав це провокацією і пояснив членам конґресу, що Анґлія моглаб з цих островів бити з далекострільної артилєрії на Петербург (Ленінґрад). Фрунзе кинув на адресу Естонії пересторогу, щоби вона не викликувала вовка з ліса.

ІНФОРМАЦІЇ ПОЛЬСЬКИХ ЖУРНАЛІВ.

В ілюстрованім польськім журналі „святовід" з 2. травня нагодимо фотоґрафію Успенської церкви (каплиці Трьох Святителів) у Львові з надписом „Вірменсько-католицька катедра" і одночасно портрет еп. Коциловського з підписом „митрополит Шептицький". Якжеж виглядають інформації про чужі краї та чужинців?

ВСЕ ВИННА ЛІҐА.

Вийшов закон про ті шкільні декляраціі. Видумав його найбільший „приятель" Українців Станіслав Грабскі. Коли почали складати наші люде декляраціі, то їх почали напастувати. Дивуються люде. А цілу справу вияснив аж Луцький інспектор. То, каже, не польський закон, а це Ліґа Народів його завела. Виходить, що колиб шкільний закон видавали Поляки, то він бувби ще „кращий".

БЕНЕШ РАТУЄ АВСТРІЮ.

Бенеш заявив в Женеві австрійському представникови, що приїде до Відня на конференцію вже найблищого тижня. На конференції предложить він австрійському правительству ряд пропозицій, які будуть в стані поправити австрійський господарський і фінансовий стан і зробити Австрію на дальшу мету самостійною під господарським оглядом. Бенеш запевнив австрійського представника, що він доложить усіх сил, аби вирятувати Австрію з фінансової скрути.

АВСТРІЙСЬКІ МОНАРХІСТИ БОРОНЯТЬ БУВШУ ЦІСАРЕВУ ЗИТУ.

Посол до австрійського парляменту доктор Барш висловився про бувшу цісареву Зиту цими словами: „Та італійська бестія на цісарськім дворі до всего мішалася і скрізь нам (Німцям) шкодила". Проти цих слів виступили монархісти і вислали до Барша письмо, в якім називають його виступ „мерзенною клеветою" і „ганебною брехнею" негідного порядного чоловіка.

ЗАМАХ ПРО ПОМОЧІ ПЕРЦЮ І ПАПРИКИ.

Невідома особа в Будапешті післала державному комісареви міста Францови Ріпці таємничий пакет з написом: „для державного комісаря Франца Ріпки". Комісар відіслав пакет до поліції, яка дала його отворити фаховцеви від вибухових матеріялів. По отворенню пакета знайдено в нім трошки стрільного пороху і богато перцю і паприки. Крім того був ще запальний льонт. Невідомий замаховець хотів виконати чисто мадярський атентат, бо при помочі паприки і перцю.

МАГАТМА ҐАНДІ І ЙОГО РОЛЯ У ВИЗВОЛЕННЮ ІНДІЙ.

Англійські часописи доносять, що дотеперішний провідник індуського незалежницького руху проти Англії Магатма Ґанді тратить щораз більше своє значіння і популярність. Програма боротьби з Англією була у Ґанді така: Не противитися Анґлії оружним способом, не брати участи в їх правлінню та не купувати їхніх товарів. Є це так звана пасивна резистенція, яка одначе спприкрилася вже Індусам і вони приступлять імовірно до більш активної боротьби з англійськими гнобителями.

ОДИН З МНОГИХ.

Дня 24. квітня ц. р. наймит лісничого Щипанського Волошвицького лісу панствового, прийшов на хутор Никифора Грич і давай розбірати колючий дріт загородженого хутора. Побачивши це Грич, прийшов до нього і каже: „ти що робиш? Навіщо розбіраєш мою загородку", а той йому відповів: „цо це сен боє", та в ту же мінуту ударив сокирою по голові, так, що Грич повалився на землю. Прибігли пастухи і побачивши, що Грич весь залитий кровю, давай кричати. Збіглись родичі, та ще дехто. Завинивший бачить, що біда — втік в ліс. Грича відправлено до Ковля до шпиталю. Не відомо, чи Полякові винуватцеві що буде чи ні, а бідний Грич довгоноситиметься з розбитою головою. — „Наше Життя".

Англійський парлямент дебатує ґарантійний пакт.

ЛОНДОН, 24. червня. — Нині почалася в палаті послів англійського парляменту дебата над ґарантійним пактом.

Перший забрав слово анґлійський міністер заграничних справ Чемберлин. Промовець доказував, що Англія, ні ніякий другий край у світі, не може стояти нині сама без помочи других країв. Далі він викладав постанови ґарантійного пакту, виказуючи, що він не дає свобідної руки Франції, що він дає її не лишень права, але й обовязки. Він закінчив закликом до всіх анґлійських партій поперти заходи уряду коло заключення сього пакту.

На ґалерії дипльоматів у палаті послів сиділи підчас сеї дебати попри себе представники Франції й Німеччини.

КРОВАВІ ЗАВОРУШЕННЯ В КИТАЮ ТРИВАЮТЬ ДАЛІ.

КАНТОН, 24. червня. — Довкола европейської дільниці йшли нині знова кроваві бої китайських демонстрантів проти чужинців. У сих бійках згинуло кількох Европейців, а богато віднесло рани. Англія вислала на охорону чужинців свої війска.

ДЕМОНСТРАЦІЯ ОБДУРЕНИХ ВИБОРЦІВ У НІМЕЦЬКІМ ПАРЛЯМЕНТІ.

БЕРЛІН, 24. червня. — До будинку федерального німецького парляменту вдерлася нині величезна товпа осіб, які мають ріжні урядові бонди.

Демонстранти домагалися, щоби їх поведено до німецьких націоналістичних лідерів, котрі обіцяли їм були перед виборами президента, що їх бонди, які недавно зовсім упали на вартости, назад подорожіють, як лишень ґенерал Гінденбурґ стане президентом Німеччини.

Поліція мала великий клопіт з виведеннем демонстрантів з парляментарного будинку. Тепер вона веде слідство над тим, хто їх допустив до будинку.

В МЕКСИКУ ГОЛОДУЮТЬ.

МЕКСИКО, 24. червня. — Мексиканські ґазети описують тяжке положення робітників Мексика. Наслідком промислової кризи тисячі робітників не має роботи. Голод, як пише одна ґазета, вбиває що найменче пятеро осіб кождого дня.

ВОРОЖНЕЧА МЕЖИ МАЛИМИ И ВЕЛИКИМИ ДЕРЖАВАМИ ЕВРОПИ.

БРУКСЕЛЯ, Бельґія, 24. червня. — Ворожнеча межи малими а великими державами Европи, яка проявилася сильно на третім конґресі Межинародної Торговельної Палати, ще не втихла. Французькі посли, які відвідують конґрес, висміваютъ представників малих держав, хоча Франція вихвалює себе обoронцем сих держав, а Англія каже, що вона не веде себелюбної політики, але дбає про інтереси малих держав.

До ґрупи малих держав належуть: Чехословаччина, Югославія, Польща, Австрія, Угорщина й Румунія.

ЩЕ ДАЛЕКО ДО ПЕРУАНСЬКО-ЧИЛІЙСЬКОЇ ЗГОДИ.

ВАШИНГТОН, 24. червня. — Хоча й Перу й Чіле постановили віддати вирішенне взаїмної суперечки за Такну й Аріку народному голосованню заінтересованого краю, то мимо сього ворожнеча межи краями не притихає. Перу вислало нині до Чіле остру ноту, в котрій закидає своїм противникам уживанне терору перед голосованнем.

ЛИШИЛИ СВОЮ ДОЛЮ В РУКАХ ҐЕНЕРАЛА.

ОТАВА, Канада, 24. червня. — Конвенція Товариства Ветеранів Великої Війни, до якої належуть лишень ветерани великої війни, ухвалила віддати заряд товариства в руки ґенералови Гейґови, що командував англійськими військами підчас світової війни в Франції.

Товариство має коло 8 міліонів долярів маєтку.

ПОШИРЕННЄ РАДІЯ В ЕВРОПІ.

НЮ ЙОРК, 24. червня. — Гарборд, президент Американської Радіової Корпорації, котрий виїздив до Европи студіювати поширенне радія, заявляє, що Европейці теж роблять значні поступи в радію та що незадовго радіо пошириться в Европі майже так, як воно тепер поширене в Америці, як що не ліпше.

АЛІЯНТИ МАЮТЬ ПОКИДАТИ РЕНЩИНУ ПРОТЯГОМ 8 ТИЖНІВ.

ПАРИЖ, 24. червня. — Рада французьких міністрів потвердила пляни премієра Пенлеве й міністра заграничних справ Бріяна щодо переведення в життє обіцянки, даної французьким премієром Еріотом, що Франція відкличе свої війска з Ренщини до 15. серпня сього року.

Французька рада міністрів дала приказ поробити приготовання до покинення Ренщини протягом 8 тижнів.

ЗАБАВКОВИЙ БАЛЬОН ПЕРЕБУВ 700 МИЛЬ ДОРОГИ.

САЛЬОНА, Югославія, 24. червня. — Сербський хлопчина Єрко Новаковіч піймав бальон, який в Женеві, в Швайцарії, пустив хлопчина Рене Де Мотаз. Бальон мав на собі картку з адресою висилаючого. Перебув він подорож 700 миль і потребував на се 15 днів.

УБИЙСТВО НА КОРАБЛИ.

РИМ, 24. червня. — На кораблі Президенті Артурі, що належить до Американсько-Палестинського Товариства, прийшло до бійки межи одним з пасажирів, Едвардом Тернером, а одним з корабельної залоги. Моряк забив кулаком пасажира.

Президент Артур пливе з Ню Йорку до палестинського порту Гайфи.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$7.00	На рік	$7.00
Six months	$3.75	На пів року	$3.75
Three months	$2.00	На три місяці	$2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$5.00	На пів року	$5.00
Three months	$2.75	На три місяці	$2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
В Канаді належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ЗАПИЛИ ЗГОДУ

В колишній палаті польських королів у Варшаві зібралася дня 2. червня незвичайна парада.

З одного боку засіли представники римської католицької церкви, а то апостольський нунцій, тобто папський амбасадор, при польськім уряді, далі члени його уряду, тобто всякі римські достойники, а далі польські католицькі архиепископи й епископи.

З другого боку засіли польські міністри, від премієра почавши, а на міністрі торговлі скінчивши, а далі маршалок польського сойму та другі соймові урядники.

Наконець не хто инчий, як Станіслав Галлер, шеф генерального штабу польської армії, той самий, що добував оружною силою поконбичні українські землі Галича й Волині.

Промови, які виголошувано на сій параді, говорять самі про себе, і говорять громом, якого хиба глухий не почує. Отже польський міністер заграничних справ підчеркнув, що польський уряд привязує до конкордату велику вагу. Тому уряд висказує свою велику радість з приводу довершення діла, так важного для Польщі. Він не поминув підчеркнути велику вдячність, якою наповняється серце кождого Поляка, а тим більше польського уряду, до особи Найсвентшого Ойца, котрий своїм упливом зробив можливим таку велику радість для Польщі.

В імени уряду не забув теж сказати свого слова самий президент ржечипосполітей. І він теж урядив величавий пир в честь представників католицької церкви. Іли, пили й веселилися, президент почіпав медалі представникам римського папи, і в урочистих промовах висказували, що лежало їм глибоко в серці. Знова лилися медоточні похвали для католицької церкви, про її заслуги для Польщі, про нерозривну звязь межи ними, про спільний похід на спільного ворога.

Ворога по імени не згадувалося. Не згадувалося його по імени тому, бо се було при бенкетах, а при бенкетах люди дбають за добрий гумор, а поіменна згадка ворога може гумор зіпсути. Не згадували ворога ще й тому, бо думають, що ворог спить, а ворога, що спить, будити не треба. Краще його піймати сплячим.

Не згадали ворога поіменно, та ми його знаємо поіменно. Знаємо ми, проти кого збирається Польща, на чиє тіло добати вона кличе чорних круків. Видно се по тому, що на параді були Грабскі, Скржинські, Яніцкі, Ратайскі. Знати по всій польській політиці. Видно се передовсім по тому, що там був самий Станіслав Галлер, шеф генерального польського штабу. Знаємо, що душа ніякого польського родимого патріота не кипить таким шовінізмом проти непольських народів, яким кипить у душі того, що самий покинув власний народ, але в своїм власним імени носить пятно яничара.

Здавалобся може, що римсько-католицька церква не подасть руку такій банді. Три міліони українських католиків чейже мають право надіятися, що їх власна церква не подасть руки сим розбійникам, що збираються в білий день на явний розбій українського народа. Три тисячі українських католицьких церков, з яких при кождім богослуженню линули молитви до Всевишнього за св. Отця в Римі, чейже мали право сподіватися, що св. Отець не подасть своєї руки польській лабеті, з котрої ще тече тепла українська кров, невинно пролита. Чейже сі українські католики мали основу сподіватися, що Рим виступить в обороні правди, що заступиться за своїми синами, які його так вірно держаться.

Але що сказав Рим?

Устами свого представника римська церква заявила польському урядови, що св. Отець має батьківські почування супроти польського народа, що він на віки останеться приятелем відродженої Польщі, що він пізнав Польщу й польський народ підчас свого побуту в Польщі та що він мусить з признанням підняти привязання Поляків до Риму. Папський представник говорив про велике історичне значіння дня. Він навіть заявив, що сей день займе перше місце в польській історії. Та найважнійше з усего, папський представник іменем Риму висказав надію, що Польща як найскорше доконає сих великих цілий, до яких вона призначена.

Які се великі цілі, сього монсіньоре виразно не сказав. Не сказав з тої самої причини, з якої учтуючі, вихвалюючи кухаря, не говорять нічого про великі прикмети вбитого ним вола. Не сказав, але український народ знає, що він мав на думці. Кождий свідомий Українець знає, що монсіньоре висказав надію римсько-католицької церкви, що всі українські й білоруські люди, православні й уніяти, в як найкоротшім часі будуть переверені на щирих Поляків латинського обряду.

Се є та велика місія на сході, для котрої обєдналися з собою Рим і Варшава. Отсе вони підчас варшавських парад сказали виразно для кождого, хто має уха, щоби слухати.

Ол. Саліковський.

Хто такий був Скоропадський?

Ріжні органи української преси вже звернули увагу на ч. 3. журналу „Донская Лѣтопись" з багатим історичним матеріялом, що торкається подій на Великій Україні в 1918—1919 рр. Серед цього матеріялу найбільшу вагу для нас уявляють спогади донського генерала А. В. Черячукина, який був послом (по донському: Атаман зімової станиці) новоутвореної Донської держави при гетьмані Скоропадському і під своїм оглядом незвичайно обєктивно освітлює й оцінює те, що проходило на його очах. Дуже багато Росіян присвятило до цеї пори свої мемуари українському національно-визвольному рухові і всі вони — як праві, так і ліві — ставляться до його з неприязню й огидою. Ген. Черячукин не криється з тим, що його ідеал — відновлення Великої Росії, не ховає своїх антипатій до українських самостійників; але це не перешкаджає йому уникати брехні і навіть зазначити чесноти своїх супротивників та опонентів.

Ось наприклад, як він, особистий приятель Скоропадського, описує свою зустріч з С. Петлюрою. „Перший раз я балакав з ним 25. XII. Будучи разом з Винниченком душею повстання проти гетьмана, Петлюра тримав у своїх руках всю виконавчу частину на фронті.

З зовнішнього вигляду він не робив враження сильної людини. Лише його безмежна любов до Українців, що виявлялася всюди і у всьому, робила його популярним серед козаків. Він добре розбирався у політиці і далеко вже відійшов від утопізму російських соціялістів, на якому був по суті вихований" і т. д.

Всі російські видання на Україні малювали повстанчу армію як набрід бандитів. І отож ген. Черячукину треба було виїхати з Києва до Одеси, себто проїхати кількасот верст залізницею, що була в руках „петлюрівців".

Він пише про це так:

„Я їхав у військовій уніформі. Не вважаючи на всі оповідання й чутки про ганебні вчинки, які нібито робили Петлюрівці на залізницях, — лякали навіть розбоєм, арештом і вбивством, — я їхав цілком добре, зустрічаючи по дорозі найкоректнійше відношення, як до атамана зімової станиці донського війська".

Я навів ці дві цитати власне для того, щоб читач знав, як ставится до найбільш цікавих сторінок у спогадах донського генерала — до сторінок, що вміщають характеристику гетьмана Скоропадського. Йому Черячукин присвячує найбільше уваги.

Хто такий був гетьман Скоропадський? На це ще й тепер даються не тільки ріжні, але просто протилежні відповіді, і безсторонне слово такої людини, як донський генерал, що бачив Скоропадського майже щоденно і часто розмовляв з ним цілком довірочно, набирає особливої ваги і значіння. Гадаємо, що саме тепер, коли через ріжні обставини знову відновився інтерес до особи бувшого гетьмана, кілька цитат з мемуарів його приятеля не будуть зайвими.

„Сам Скоропадський — пише ген. Ч. — дуже порядна людина. Генерал світи його величества, перейнятий любовю до Росії, багатий, ні від кого незалежний, він, не вважаючи на своє українське походження, мало нагадував Українця і своїм зовнішним виглядом і характером.

Ще недавно далекий від думки бути правителем України і зовсім не підготовлений до цеї ролі, він мусів тепер при надзвичайно важких умовинах розібратися в настроях ріжних партій, ... характеру і сильної волі, звязаний умовами з Німцями і завдячуючи хліборобам своє обрання, гетьман цілковито підпав під впливи останніх і виконуючи їхні бажання, поплив вниз по течії, не оцінивши інтересів більшости, тобто селянства".

„Як російський генерал, він душею болів від розпаду Росії. Відограючи ролю голови незалежної держави, він разом з тим готовий був зі всіх сил допомогти добровольчій армії, що проголосила своїм гаслом „Єдина неподільна", і широко розчинив двері гостинности тим, хто не співчував відокремленню України від Росії, тим, хто вважав це відокремлення актом державної зради.

Його тішили успіхи добровольців і Донців, що прагнули відновлення колишньої Великої Росії, але під натиском самостійників він видавав накази про націоналізацію України та відчиняв українські університети.

Така тактика привела до того, що в гетьмана, повного добрих намірів, не було друзів".

Далі ген. Черячукин оповідає, що прибічники відновлення Єдиної Росії не вміли використати Скоропадського, не зрозуміли його, і провадили проти його широку акцію, замісць того, щоби працювати в згоді з ним.

„Провадячи на Україні свою агітацію проти гетьмана, вони тим самим грали на руку Грушевському і С-ці, полекшуючи останнім працю проти гетьмана.

Користуючись великими звязками за кордоном, вони мали успіх. Настрої проти гетьмана росли все більше й більше; це головним чином і перешкаджало утворенню армії на Україні. Уряд і особливо гетьман, в душі безсумнівно прибічник Росії, на мій погляд, боявся до певної міри утворювати українську армію, боявся національного настрою цеї армії проти Росії, не був певний, що ця армія піде за ним".

Підходив жовтень. Настрої проти гетьмана ще більше загострились. Черячукин про це пише:

„Всі російські партії, починаючи від крайних правих і кінчаючи лівими, до хоробливости боялися відокремлення України від Росії. З незрозумілою впертістю, хочаб ціною продажі України большевикам, з гаслом „чим гірше, тим ліпше" — аби тільки не істнувала самостійна Україна, вони вели наступ на гетьмана, переконуючи його відмовитися від самостійности і проголосити приєднання до Росії.

Співчуваючи в душі обєднанню Росії, у тій або иншій формі, Скоропадський не припиняв їх діяльности, ішов їм назустріч, заспокоюючи іноді „щирих" самостійників де-якими актами і вчинками, як от відкриття українських університетів в Києві та Камяні Подільському і відсовуючи таким чином повстання".

Але це не задовольняло російські партії.

„Ці російські партії невпинно переконували гетьмана, що вже усе готове, що він лишиться один зі своєю самостійністю, що вже Кубань і Дон заявили про своє злучення з Росією, що Крим, Грузія, Дон, Кубань, добровольці й Астраханці бачать Росію не инакше як „Єдиною і Неділимою", що Німці тепер безсильні, що союзники (Антанта) остаточно знищать його, якщо він не виявить свого лиця, не піде до Росії; що слід йому лише заявити про це і весь український національний рух загине, а за один-два тижні 100—200 тисячна армія осіб, що мешкають на Україні, але не бажають йому тепер служити, рушиться разом з добровольцями на Москву для боротьби з большевиками та відновлення Росії. Російська інтелігенція переконувала його, що на Україні жадного національного руху нема, що всі на Україні підуть за ним, якщо тільки він заявить про приєднання до Росії.

Гетьман почав піддаватися цьому натискові.

Він дозволив, покищо неофіційно, формувати на Україні російські відділи. У Київі вже не криючись мешкали особи, що стояли на чолі цих відділів. З ініціятиви герцога Г. Н. Лейхтенберґського відчинено бюра для бранки людий у південну армію. Почалося формування осібного корпусу, на чолі якого мав стати граф Келлер. Гетьман субсидував через мене цю армію. На вулицях Києва вже отверто стали появлятися офіцири з відзнаками цих російських частин, чим розпалювалися пристрасти націоналістів України".

„Тимчасом натиск на гетьмана Росіян продовжувався. Ще в перших днях листопаду під натиском російської інтелігенції йому вручили меморіял 10 міністрів, що наробив тодіі стільки гомону, про необхідність злучення України з Росією. Цей гарний жест зробив своє діло. На чолі міністерства став С. Н. Гербель, і 14. листопаду гетьман підняв заборолo і особливою грамотою до українського народу проголосив Україні про її майбутні шляхи спільні з Росією".

Та на жаль, каже Черячукин, російська інтелігенція помилилася.

Вже ніччю з 15. на 16. листопада на вулицях Київа і в инших центрах України були розліплені проклямації за підписом директорії (Винниченка, Петлюри, Швеця, Макаренка і Андрієвського), що закликали до повалення гетьмана, як узурпатора, що захопив владу і тепер бажає підбити Україну знов під Москву.

Відозва ця закликала до збройного повстання на оборону народних прав, мови, самостійности, оголошуючи гетьмана поза зоконом.

Зразу спалахнуло повстання по цілій Україні".

„У цей тяжкий мент гетьман вирішив використати добровольчі відділи, та надії його завели. Замісць обіцяних російською інтелігенцією 100—200 тисяч людий готових йти на Москву, ледви змобілізували 6—8 тисяч. Силиж Петлюри все росли та росли; він у три тижні зібрав проти гетьмана три і пів дивізії добре одягнених та озброєних вояків, запалених ідеєю боротьби за свою самостійність та великими обіцянками соціяльних реформ.

Одночасно з виступом Петлюри почали панічно втікати з Києва і з України Росіяни, — ті самі Росіяни, котрі ще так недавно доводили, що самостійного руху нема, що все на Україні — на боці Росіян. Тепер ці проповідники тікали від страху не тільки перед Директорією, але перед кожним козаком. Я не встигав видавати віз для всіх, хто бажав залишити Україну.

Гетьмана покинула російська інтелігенція, покинули ті самі, задля кого він зробив невчасний крок. 22. листопаду успіхи повстанців примусили гетьмана передати цілу команду в руки графа Келлера".

„Рівно за місяць після того, як гетьман проголосив зміну політики України, 14. грудня н. ст. зранку почало входити в Київ військо Петлюри. Першими увійшли частини осадного корпусу отамана Коновальця. Вони робили гарне враження".

Нічого не міняючи, нічого від себе не додаючи, я навів низку цитат з мемуарів Росіянина, і лише тепер дозволю собі сказати кілька слів від себе.

Мемуари писані дружньою для Скоропадського рукою, писані в кожному разі людиною, що не є і не анальфабетом ... уявити, який ворог Скоропадського міг гірше прислужитися йому, ніж донський генерал Черячукин. Щиро й отверто, з повагою та любовю до свого однодумця, він розкриває в мемуарах і свої і його карти.

Отже показується, що й Україна й Дон мусіли часово проголосити та боронити свою незалежність, свою суверенність, щоб відібратися від большевиків, від Совдепії та утворити базу для відродження колишньої Волині і неподільної Росії. Це була мрія донського отамана Краснова, це була і мрія Скоропадського. З перших же кроків свого гетьманування він лише прикидався самостійником-Українцем. Весь час йому доводилося сидіти на двох стільцях, годити двом непримиренно ворожим таборам, а коли здалося йому, що можна вже кинути стілець український та цілком перейти на московський, то трапилася катастрофа: стілець провалився в підпілля. Черячукин гадає, що вийшло це лишень через поспішність та невчасність зміни Скоропадським української політики. Треба, мовляв, було почекати якийсь час і тоді єдина велика неділима Росія (Черячукин друкує цю формулу великими літерами!) булаб здійснена безсумнівно...

На погляд ген. Черячукина, Росіяни повинні почувати велику вину свою перед Скоропадським і з цим трудно не погодитись. Але в такому разі само собою виникає питання: а як же Українці? Що вони повинні почувати?...

Незвичайно цікаво булоб мати відповідь просту на це — просту і чесну відповідь — від тих, хто до цеї пори ще кидає гіркі докори противникам підозрілої політики Скоропадського. Ці противники ще в 1918 році розшифрували політику Скоропадського так — і точнісенько так, — як розшифрував її тепер його прихильник і однодумець.

Цього факту жадним конем не обідеш. („Діло").

З українського життя в Америці.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Під враженням римського конкордату.

Дня 19. червня відбулися тут збори українських католиків в справі конкордату межи Варшавою і Римом. Збори не були оповіщені в газетах, а мимо сього на них зявилося коло дві сотки людий.

Головою зборів вибрано гр. Олександра Гундяка, котрий опісля подав зібраним факти про польсько-римське братерство. Слідуючі бесідники закликали зібраних до зірвання всяких звязків з Римом та до повороту до давньої української віри, себто до православної церкви.

Принято опісля одноголосно резолюцію про потребу відорвання від Риму й зорганізування в Ню Йорку української парохії. В склад комітету, що має сим занятися, вибрано: гр. Гната Супера, яко председателя, гр. Степана Юника, яко секретаря та гр. Катерину Олевнин, яко касієрку та ще других 16 громадян яко членів комітету.

Збори опісля ухвалили, щоби кождий з присутних зложив на організаційні кошти по 5 долярів, що й зараз виконано. Один зі зібраних зложив 10 дол. Припоручено тимчасовому організаційному церковному комітетови скликати в короткім часі публичні збори та вишукати відповідний будинок для церкви й школи.

О. Гундяк.

БОФАЛО, Н. Й.

На поміч старокраєвим селянам при будові Читальні.

Виділ Читальні Просвіти в селі Налужу, теребовельського повіту, в Галичині, прислав на руки гр. Василя Кордуби, 139 Scoville Ave., в Бофало, листа про заходи оживити в селі читальний рух. В листі пишеться:

„Вельми відрадною вісткою ділимось з Вами! Дня 15 марта ц. р. відбулося торжественне відкриття читальні „Просвіта" в нашій громаді. Після 11-літного лихоліття з тугою вглядала наша громада тої важної хвилі. Тепер по цім що пережилося зрозумілось ціну і вагу сего святого огнища. Так виразом сего були чисельні збори молодих і старих обох полів, звиш 50 членів зразу вписалось.

Та одна журба налягла на нас — брак помешкання. Відомо Вам, як село знищили. Тимчасом приняв читальню в комірне п. Михайло Хитрий, але то комірне. Тож вирішила одвласний дім. Хоть нарід виснажений і винуджаний, живо перенявся цим проектом і готов до жертв.

Ми певні, що й Вам по серцю буде ця справа — бо не чужа, а своя рідна. Ви певно малиб і жаль до нас, що ми не дали змоги Вам покласти і свою цеголку під будову святині духа. Тож просимо Вас і всіх Вам рідних та знакомих до спільної праці-участи."

Діставши сього листа, гр. Кордуба заявляється охотним збирати жертви на будову сеї читальні та зобовязується відсилати жертви згаданому комітетови.

ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА.

Католицький епископ поїхав на ферії.

Як подає в „Америці" канцелярія греко-католицького ординаріяту, епископ Богачевський виїхав на ферії і в місяці липни й серпни авдієнцій давати не буде.

ПАСЕЙК, НЮ ДЖЕРЗІ.

Нова церковна громада для рідного краю.

Ново заснована українська православна парохія стрінулася з завзятою кампанією зі сторони римсько-польського конкордату. Не має неділі, щоби люди, які пристали до цеї церкви, не визивано яничарами, большевиками, револьверниками, ку-клакс-кленами, пілями, половою, платними агентами, юдами-кириннниками. Громада постановила не пониматися до відповіди на такі визиванки в газетах, але віддати справу до вирішення американському судови.

На наклепи, що бувші українські католики, які тепер зорганізували українську православну церкву, є якісь чужі платні агенти, громадяни постановили відповісти ділом. Насамперед вони на самому вічу дня 24. мая зібрали межи собою на старий край 27 долярів, опісля на першій панахиді в своїй церкві зібрали знова 17 долярів, і наконець рішили збирати на старий край при кождій нагоді. Чим лютійше вороги кують кайдани на наш народ, тим дужче треба працювати. Не лайка, а праця для рідного народа покаже, хто має слушність.

Лесьо Єсин.

НАРОДИ, ЩО НЕ ЗНАЮТЬ ЦІЛУНКІВ.

Є такі народи й племена, що не знають цілуватися. Так не знають цілунка в великій части Полінезії, в Мадаґаскарі й богато африканських племен. Передусім такі, котрі для прикраси опоганюють (або по їхньому: прикрашують) губи, коли приміром долішню губу розтягають наче широку дощинку і т. п. Також Ескімоси й мешканці Терадель Фуеґо не знають цілунка. Таксамо Маляйці, богато Японців і деякі фінські народи. Але фінські народи не знають цілунка як поздоровлення; цілунок із любови не є для них зовсім чужий, але не так поширений як у инших народів. Цілунок уходить за щось неприличного, невідповідного, а щоби не сказати неморального. Фіни не вважають чимсь злим, коли чоловік і жінка купаються разом, а жінки втирають своїх чоловіків, братів, приятелів, але для поздоровлення знають лише обнятися правою рукою. Зрештою вже Плютарх оповідає, що Като усунув із уряду одного сенатора за те, що він у білий день цілував свою жінку в присутности дочки. Плютарх уважає цей цілунок неприличним.

ВІЙНА В ЛІСІ.

(Байка).

Гей, весна, весна! Сміється
Сонце золоте! Скрізь ллеться
Пісня жвава — голосна!...
Підсніжники дзвонять... Сіють
Пахощі фіялки... Віють
Радощі... Весна! Весна!...
По леваді бузьки бродять,
Сороки гніздо городять,
Ген крюкають журавлі...
Жайворонки бють в дзвіночки,
Голуб гуде наче з бочки,
Блеють вівці по селі.
Медвідь в гаврі пробудився:
„Чи то сон мені приснився?...
Ей, ні братку! час вставать!"
Зівнув, на ноги піднявся...
„Ну, здорово я проспався,
З голоду кишки болять!" —
Вийшов з гаври, позіхає,
Поміж кущі заглядає,
Хочеться щось поснідать.
Аж тут при землі гніздочко,
Що сплело волове очко,
В нім малих сидить щось пять.
Голі всі мов мишенята...
„А то банда голопята!"
Засміявсь медвідь й пішов...
Малі в плач: „Ой-йой! Сеж як
Прозиватися нам так
Він посмів?! Пожди! А гов!"
Прилітають батько-мати
А малі давай кричати:
„Хай загине весь наш рід!
Не будемо їсти й разу,
Як медведя за образу
Не вкараєте як слід".
Рада в раду, що робити:
Треба війну обявити,
На медведя в похід йти.
Очко тоді царювало
Над птицями. — Розіслало
На усі боки листи:
„Медвідь, ворог царя й трону,
Нас зневажив і корону...
Тож взиваємо: в сю мить
Кигті й клюви наостріте,
Попращайте жінку — діти,
На крівавий бій спішіть!"
Зібралося війска сила!
Заклюють на смерть бурмила...
Та медвідь також не спав...
Щоб згубити рід крилатий,
Всіх звірів на бій завзятий
Медвідь всюди закликав.
Лис команду переймає,
Перед військом походжає,
Хвіст в гору! Й каже: „Готов
Кождий будь у бій завзятий!
Глядіть на мій хвіст кудлатий,
Се є наша хоругов!
Як в гору буде стреміти,
Сміло в бій кидайтесь, діти!
Як жеж в низ буде іти,
Тоді, любі, не питайте,
Де хто може, утікайте,
Щоби лиш життє спасти"...
Взиває цар-очко муху:
„Полети мені що духу
Між ворогів у діброву
На розвідку!" — Муха жваво
Полетіла в ліво, в право
І підслухала промову.
Верта й каже: „Біда! Горе!
Ворогів як піску в морі!
Генералом їх лис став"...
Цар всміхнувся, щось хитрує,
Кличе осу, щось міркує,
Щось на ухо пошептав...
Оса бистро полетіла,
Жало добре наострила
І під сам хвіст лиса шпиг!
Йой!... Як крикне лис, тай драла
Поміж кущі... в низ опала
Хоругов у тойже миг.
Крик: „Спасайтесь! все пропало!
Ховайсь кождий, де попало!
Впала наша хоругов!"... —
Галас, вереск, шум, зойк, крики...
Всіх насів жах страшний, дикий...
Все втікало стрімголов...
А птиці всі реготались,
По землі з сміху качались,
Що скінчилась так війна.
Та лис й нині памятає
І під себе хвіст, ховає,
Як летить оса страшна!...

М. Коко.

ДЕЩ ПРО РОЗМІЩЕННЄ МІНЕРАЛІВ В ЦІЛІЙ ЗЕМЛІ.

Воздух і водна пара — от і майже все, що подибуємо в атмосфері. Не богато від неї ріжниться під тим зглядом і гідросфера. Чиста вода, дещо воздуха і 3 проценти деяких, нечисленних розпущених ціпких тіл (сіль, ґіпс і и.) — от і цілий склад гідросфери.

Колиж однак поглянемо близше на поверхню твердого континенту, то помічаємо велике і ріжнородне богатство складників, з яких він є збудований. В ріжних місцях находимо піски, ріняки, глини, управні чорноземи, вапняки або тверді камінні маси. На високих збочах долин, по боках стрімких гірських скал або на стінах глубоких закопів по копальнях помічаємо численні верстви, поукладані горизонтально або скісно, напереміну великими одностайними масами. І тут находимо велике богатство складників і мертвих матеріялів, бо всі верстви ріжняться між собою красками, твердотою і всілякими иншими прикметами.

Що се таке скали?

Кождому дослідникови земної кори впадає відразу в очи, що одні мінеральні складники є нагромаджені по всіляких околицях в величезних, часом непроглядних масах — а другі є розповсюднені в зовсім невеличких скількостях, немов порозкидані по ріжних скалах і покладах землі будьто в неправильних, будьто в гарних кристальних видах. Перші становлять тому головну, матеріяльну основу цілої земної кори. Називаємо їх все скалами, незавísимо від того, чи їх подибуємо дійсно в складі гір (скал), чи денебудь в долах, низинах або і в підземельних покладах.

Замітна річ, що головних родів ріжних скал є розмірно небогато. Невеличка збірка кільканайцяти мінералів може нам дати легкий і досить докладний перегляд головного складу цілої землі.

Лід яко скала.

Коли беремо до руки і близше розглядаємо кусник леду, то не сміємо забувати, що кожда гірська околиця, положена пр. в середній Европі висше 2700 метрів, а в горішних рівникових сторонах висше 5000 метрів, а що більше — навіть спора часть цілої землі на обох бігунах є вкрита тим мінералом (ледняком). От і маємо найбільшу скалу нашої землі.

Виймаймо тому з нашої збірки по однім куснику дальші скали, гляньмо на них лиш коротко і поверховно, але не тратьмо з нашої уваги величавих обемів земної кори, всіх околиць, гірських пасм, а навіть країв, котрих головний матеріяльний склад будемо при тім пізнавати.

Докладним пізнаванням скал займаються окремі науки, петрографія і ґеольоґія.

Приміром кусник потрохи зернистої, а прозорої маси, подібної до леду, який виймаю зі збірки, представляє камінну сіль. Він є взятий з великих підземельних покладів, які розтягаються в західній Галичині коло Велички і Бохні. Такі поклади тягнуться здовж Карпатів, а часом виступають і на поверхні землі в деяких сухих околицях Азії і в Еспанії.

Далеко більшими покладами як сіль, появляєся в майже всіх частях досить мягка білава маса, яку називаємо ґіпсом. На Україні на Поділю і на Покутю тягнуться здовж Дністра величаві, кількадесять метрів грубі поклади того мінерала.

Ще більше розповсюднені є маси вапняка, який виступає в кількох красках і відмінах (крейди, мармури), деколи змішані з глиною (опока, марґель). Коли у вапняку находиться металь, тоді його скали приймають часто вид збитих зерен, подібних до грубих ромбових табличок. Такі скали називаються дольомітами. (Полудневий Тироль, Татри, південна Чорногора).

Камінні углі виступають в грубих підземних верствах в ріжних ґатунках (чорний і бурий уголь, антракит, торф).

Зелізні скали.

Кілька відломків неоднаково закрашених кристальних мас, які тепер беру до руки, представляють неоцінені для промислу зелізні руди. Буравожовта маса, подібна до нирок, називаєся лімонітом, така сама, але червона є гематитом, трета грубо-зернистий мінерал, маса називаєся маґнетитом, а грубогрубо-зернистий мінерал, збитий з гарних ромбових табличок, подібних до дольоміту, називаєся сидеритом. Зелізні руди творять великі одноцільні гори в Альпах і в Швеції, або грубі підземні поклади на правобічній Україні над Інгульцем.

Тут маємо темно-зелену, мягку, кристальну масу, що відділяєся легко пластинками або лусочками. В діткненню здаєся нам, що той мінерал є товстий. Називаємо його хльоритним лупаком. З него є збудовані дуже численні гірські скали в Альпах і денеде в Татрах.

В наших Карпатах є дуже розповсюднений бурий або чорний, але дуже твердий лупак, який називаємо кременицею або кремяним лупаком. Той скальний мінерал складаєся зі склистої маси, названої кварцом. Він виступає всюди в покришених зернах в виді піску. Часом находять його в дуже гарних і великих кристалах.

Мішані скали.

Крім тих кількох скал, які ми дотепер переглянули, подибуємо в земній корі ще такі, що складаються з кількох мінералів нараз. Возьмім н. пр. до руки червоний, синяво-сірий або білавий камінь, який стрічаємо на памятниках, колюмнах, сходах і взагалі в ріжних будівельних і каменярських виробах. Такі маси називаються в мінеральоґії ґранітами. Вони тягнуться величезними масами в Альпах, Карпатах (Татри), в Скандинавії, на Волини і на Україні (Дніпрові пороги). В склад[і] ґраніту діткнемо голим оком запримітити зерна троякого рода: одні пригадують своїм видом скло — є то мінерал кварц; другі представляються в виді лусочок або бляшок з сильним блеском, які тому носять назву лосняка; наконець треті становлять білаві зерна, що даються легко розлупувати — є то мінерал ортокляз. Ґранітні зерна не є неправильними окрухами, лиш малими кристалами, тому ґранітові скали є наскрізь кристальні.

На місце ортоклязу входить часто до мішанини кварцу і лосняка инший мінерал, чорної краски, що кристалізує в виді малих стовпчиків. Називають його амфіболем. Тоді однак скала має білаво-сіру або жовтаво-червону краску, є пороввата (дірчаста) і називаєся трахітом. Численні вулканічні гори складаються з самого трахіта.

Дрібно зерниста маса переважно червоної краски, витворена лиш з кварцу і ортоклязу називаєся порфіром. В її основній масі находяться одинцем більші кристали. Порфірові гори тягнуться в деяких околицях Угорщини, Тиролю, Чехії, коло Кракова.

Ортокляз, маґнетит і авґіт (мінерал подібний до амфіболю) змішані разом представляють тверду, чорну скалу, названу базальтом. (Полудн. Франція, Німеччина, півн. Чехія і Угорщина). На північнім побережу Ірляндії і на острові Стафа (на захід від Шкоції) є величаві скали, греблі і печери, збудовані з кількадесять метрів високих, а вузких і правильних призм базальту.

Вулканічні скали.

Ляви є маси, викидані від часу до часу вулканами з середини землі. Піросфера (тобто огненна куля в середині землі) є огняною мішаниною дуже численних мінералів, тому лява виступає в ріжних родах (ляви трахітові, базальтові і т. д.). Є то переважно сірі або чорні маси, зверха дірчасті, а в середині одностайні і кристальні. Декотрі ляви надаються до шліфовання скла, металів і мармуру.

Дуже могучими пасмами серед всіх европейських гір тягнуться темнійші від ґранітів маси, названі ґнайсами. Мінеральний склад ґнайсу є той сам, що ґраніту. Ріжниця лежить лиш в тім, що тут платки лосняка є правильно поукладувані в рівнобіжні верстви. Вони легко вітріють і є тому непридатні до будови.

Гірські ріки звільняють свій біг в низших околицях і осаджують з себе ріжні, переважно заокруглені окришники скал, нанесені з гір. Коли часом такі осади окрухів пересякнуть вапном, то повстають з них скали, які називаємо зліпняками. З часом ріка зміняє своє корито і лишає відкриті поклади зліпняків. Далеко більше таких скал витворює море. Воно бє так сильно своїми филями об береги, що відбиває з них богато кусків і острокрайних відломків, а відтак котить їх дальше при березі і розбиває на дрібнійші частини. І з тих окрухів повстають очивидно зліпняки.

В усіх частях світа тягнуться розлогі поклади і гори дрібнозліпнякових скал, які називаємо пісковиками. Є вони тверді і ріжно забарвлені. Пісковики надаються як пригідний і дешевий матеріял на каменярські вироби. Твердших і грубше зернистих уживають на млинські камені, дрібнозернистих на точила, бруски і т. д.

В Альпах, в шлеських, чеських і угорських горах тягнуться величезними пасмами чорняво-попелясті, червоняві або зеленаво-сірі маси, що даються ділити на тонкі плиточки. Сі скали називаються іловими лупаками. Вони складаються з сильно стверднілого ілу (глини), дрібненьких лоснякових бляшок і зерен кварцу, так тісно зліплених, що голим оком не можна тих складників пізнати.

Глеї або іли виступають в ріжних відмінах, меньше або більше занечищених. Барву мають сіраву, попелясту, зеленаву, жовту, буру, а навіть зовсім чорну. Коли вони мають в своїм складі богато вапняка або піску, то переходять на ілисті вапняки або пісковики. Часом творять вони гнізда або поклади серед других скал, але звичайно є вони розвинені в могучі маси, займаючі великі простори (підкарпатські солисті іли або сільні глеї). Найбільше розповсюдненою відміною є глина, закрашена зелізистою рудою на жовтаво або червоняво, а занечищена вапняком, дрібним піском. Рідше подибуєся инші відміни, такі пр. як огнетревалі, гончарські, цеглярські, а найкрасшою є каолін або порцеляновий іл.

Глина виступає у нас майже всюди під управною землею (пр. під чорноземом на Поділю) і на збічах долин, де звичайно укладаєся в неуверствовані маси. В середній Азії і в Хінах находяться могучі і розлогі поклади глини, що доходять до грубости кількасот метрів.

Крім тих мінералів, що виступають в могучих скальних масах і становлять головний і основний склад земної кори, подибуємо в природі прямо безмежне богатство ще инших ціпких тіл, будьто в неправильних будьто в кристальних видах. Сі мінерали находяться все в меньших масах і є немов порозкидані по ріжних місцях землі.

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ТРЕНТОН, Н. ДЖ. Тов. Вільні Козаки, від. 116, повідомляє всіх своїх членів і членкинь місцевих і позамісцевих, що звичайний мітинґ відбудеся в неділю, дня 28. червня під ч. 839 South Broad, о годині 2-ій пополудни. На порядку дневнім полагодження недокінчених справ з попереднього місяця, вибір комісії, образовання книг з піврічного діловодства. Найважнійша справа пікніку, котрий уряджує Комітет Голодуючим. Кождий член най подумає, що Конвенційна Кампанія кінчиться. Використаймо цю нагоду. Члени довгуючі мають вирівнати свої залеглости перед піврічним мітингом. Родичі вписуйте свої діти, котрі еще не стоять в У. Н. Союзі. Це будуччина нашої орґанізації. — М. Костирка, предс.; М. Сеньків, кас.; П. Стадник, секр.

ФОРТИФІКАЦІЯ ГРАНИЦІ.

Польський граничний корпус приступив до фортифікації польсько-радянської ґраниці. На всім просторі будують станиці, роблять засіки і снують колючі дроти. Вирубано богато надграничних лісів.

ЖАРТИ

Вершок розсіяности.

Подумайте собі, що в нас є служниця така розсіяна, що й розуміти того не годен... Уявіть собі: посилаю я її рано на почту з листом, а знаєте, що вона зробила?... Лист поставила на тротуарі, а сама кинулася в скринку...

— Е, це нічого... Я бачив ще ліпше: Минувшого понеділка посилаю я до направи черевик. Треба було відорвати старі золі, а прибити нові. Переказав я шевцеви, що треба зробити це сейчас. Швець якраз снідав. Коли почув, що мені так пильно, ви знаєте, що він зробив? Через поспіх і розсіяння прибив до черевика біфстик, а замість біфстику зїв стару золю.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ПОЖАР У БУШІ.

Діти побігли. Були раді, що вже по науці. Пожар не засягне школи дуже скоро всіх учеників.

— Скоро втікайте до дому — говорив. — Боюся, що повстав пожар у буші,*) бо дуже парно, а в воздусі повно диму.

Діти побігли. ули раді, що вже по науці. ожар не засягне їх домів, сього були певні. Неля, одна із старших дівчат у класі, прямувала до батьківської фарми три милі дороги зі школи. Ледви перейшла малий кусень ліса, аж тут — горячий дим валить проти неї. Неля обернулась і хотіла вертатися назад до школи. Та скоро розгадалася.

— Ні, мушу бігти наперед — каже до себе. Дві дівчинки остали самі в лісовій фармі. Їх мати казала, що вернеться хіба аж вечером. Як не схова̀ю їх, згинуть у пожарі.

Вже сунуло полумя по галузках, як скерде дівчатко бігло дальше. Дим гриз їй очі й сильно душив. Та вона не зважала на себе; бігла, як могла найскорше. Коли добігла до фарми, побачила, що дівчаткам досі ще нічого не сталося. Обі дівчатка вибігли проти неї на зустріч і вхопилися з переляку її суконки. Що тепер? Куди з ними? За хатою була висохла криниця. Неля посадила одну дівчинку у ведро і спустила її помаленьки на дно. Так само спустила й другу, а в кінці й сама злізла по линві за ними. А вже був найвищий час! Долі в криниці було темно і холодно. Та як Неля поглянула у гору, побачила, як огняні язики лизали обмурованн криниці.

Дім горів. Чотири години шалів огонь. Прийшла ніч. Пожарище кидало червону луну на небо, закрите хмарами. Дівчата сховали головки в Нелину одежу. За хвильку всі три спали. Коли збудилися, світило вже сонце. Почули накликування, наближалися до них кроки. Бідна мати шукала своїх дівчат. Кілька обгорілих стін — то було все, що їй лишилося з фарми.

А де були діти?! Що се? Наче якийсь голосок добувається із криниці. Мати старалася зором своїм пробити темінь глибини.

— Тут ми, живі, здорові! — кликала Неля з долу.

— Богу дякувати! — закликала радісно мати. Витягла всі три свої донечки ведром із криниці і раділа, що побачила свої діти здорові.

Подав **Богданко.**

*) Bush-буш—австралійський праліс.

БАЙКА ПРО РИБКУ-КОВБЛИКА „НІ-НА-ЩО".

Жила раз в озері мала рибка-ковблик, що мала два хвости, та лиш одно імя: „Ні-на-що".

Як плила по озері рибка-ковблик сумна, то плили за нею товариші й усі кричали: „Ні-на-що!"

А на березі озера жила славна співачка, що мала птичку-канарка.

Канарок вивчився всі пісні своєї пані.

Їх співав він у тихі вечері і тоді підпливала до берега маленька рибка-ковблик Нінащо, слухала зворушено його співу і з роскоші розгортала воду своїми двома хвостами.

І стали їй дні дуже довгими: Чиж не міг би усе бути вечір?

Так закохалася рибка-ковблик Нінащо у птичку-канарка.

Одного дня, коли рибка-ковблик слухала знову розмрійного співу своєї милої, зловив її у свої рибацькі сіти злий домовик — бог страви.

І здивувалися кухонні слуги, як побачили у рибки-ковблика малого аж два хвости.

Та схопив ніж злий домовик і вже хотів відтяти від тіла ту, ах так гарну головку.

Аж тут влетів у пекарню канарок,, — птичка золота, і скликнув:

„Ой леле! лишіть йому життє, бож се мій друг рибка-ковблик Нінащо, що кождого вечера слухає моїх пісень".

І приказала співачка, що як усі співачки мала добре серце, дарувати рибці життє.

Поставлено рибку-ковблика у клітку його улюбленої птички-канарка і рибка-ковблик привчилася скоро стояти на своїх двох хвостах.

Так любилися птичка-канарок і рибка-ковблик „Ні-на-що" аж доки — не розбився горнець і не стався бабусиній байці кінець.

З німецького переклав
Василь Софронів.

ПОЗІР! ПОЗІР!

Сим подається до відома всім нашим читачам, що присилаючи до поміщення ріжні оголошення до часописи „Свобода", треба рівночасно враз з оголошеннями присилати і належитість за них. Щоби читачі могли орієнтуватися яка належитість має бути прислана враз з даним оголошенням, будуть ласкаві за кожде написане в оголошенню одно слово числити 2 цт. коли таке оголошенне має 30 або більше слів. За оголошення котрі не мають 30 слів платиться 50 цнт. за раз. Виняток творять лишень відділи У. Н. Союза, котрих оголошення мають бути підписані місцевим урядом відділу. Всі оголошення мають бути присилані до адміністрації „Свободи" 5—6 день перед днем оголошення їх в часописи, так що колиби вимагала сего потреба, був час порозумітися зі сторонами. Сторони котрі не схотять пристосоватися і придержуватися повисших правил, не можуть відтак нарікати на часопись, що непоміщено їм оголошення чи оголошень.

Адм. „Свободи".

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

В. БУДЗИНОВСЬКИЙ.

Сава Чалий.

(Історичне оповідання).

(10)

Чалий аж відскочив взад, неначе до него наставилася гадина.

— Вдуріла баба?! — крикнув. — Чи ясновельможний покликали мене до себе на се, щоби пожартувати?

Гетьман приступив до сотника, поклав руку на його рамени і промовив поважно:

— Не жартую. Курчинська тебе любить. Ти сам казав, що вона гарна баба.

— Поминувши се й те, вона шляхтянка, я міщанин. Між нами пропасть.

— Я маю силу сю пропасть засипати. Як возьмеш Курчинську і вступиш на службу до мене, то зроблю тебе шляхтичем і дам тобі та твоїм дітям до смерти два села.

— Скажу ясновельможному щиру правду, так як на сповіди. Як би те шляхотство не було перешкодою, то я взяв би Курчинську, але доньку. Хто раз видів ту доньку, той без примусу мами не возьме.

— Ти сам казав, що вони обі, як дві каплі води..

— Але одна капля солодка, друга з полином.

— Та солодка капля ще за молода... На милуванне нема силування... Вступи, поки що, до мене на службу, то може ще надумаєшся.

— Я князеви Четвертинському присяг до кінця року. Присяги не зломлю хоч би й для Зоськи Курчинської Лицарська честь у мене на першім місци.

— Таке мені подобається. Зголосися у мене, як тобі вийде час у князя. Не пожалуєш... Як до тої пори Зоськи ніхто не вхопить, то вона... підросте... Велику силу мають бунтівники в Куничах? Добре заброїні? Я нині вишлю військо. Виріжу всіх, не милуючи немовляток. В селі посаджу Волохів.

— Війско прийде за пізно. Коли я був там, весь народ виряжався в дорогу на Запороже. В Куничах тепер мабуть вже нема живої душі.

— Перейму їх. Прикажу привести сюди і всіх вивішаю, але по слободах. В кождій громаді, в котрій слобода виходить, повішу пару Куничан. Такий примір затрівожить всіх, і се, що сталося в Куничах, вже більше нігде не повториться.

— Запізно. Вони всі мабуть безпечні за межою. Де в Куничах були хати, тепер мабуть самі згарища. Куничани казали мені, що як будуть відходити, то село спалять, костел зруйнують порохом.

Гетьман вдарив пястуком об стіл так, що все, що на столі стояло, аж підскочило.

— Бувай здоров! — сказав до Чалого. — Не забудь, що в Немирові є тепла вдовичка. Як надумаєшся, то зголосися до мене.

Чалий поклонився і вийшов.

— Сего хлопа варто би прикувати до себе, — Потоцкі буркотів під носом. — Як не піде инакше, то треба буте жертвувати Зоську.

Потоцкі вислав до Кунич велике війско. Наближаючися до села, війско стануло, бо не годно було йти далі. Війско йшло під вітер, а той вітер ніс на него повітре, від якого жовняри стали віддавати все, що були зїли. Їм здавалося, що жолудок і кишки і всьо, що в середині, вилазить горлом, давить їх. Відходячи з Кунич, люди не поховали побитих. Вояки і коні, так як впали, лишилися на майдані і на улицях. На шибениці вітер все ще гойдав висільниками. Вони гнили і випускали з себе такі сопухи, що воздух геть заповітрили і під вітер не було до села приступу. Війско обійшло село і зайшло з противної сторони, ідучи з вітром. Показалося, що було так, як гетьманови сказав Чалий. В селі ні живої душі, всі будинки спалені. Війско відійшло, не пробуючи ховати побитих жовнярів, бо ніхто не годен був до них підступити. Відійшло полишаючи мерців так як лежали й гнили. І шибеницю лишило з висільниками.. Війско пішло за тропою Куничан і зайшло аж під запорожську межу. Далі війско не могло йти, бо Запорожці були би не впустили. І Москва сердилась би, бо цар все голосив, що Запороже під його рукою. Не вдіявши нічого, війско вернуло до Немирова. Вернуло слабше, як було вийшло, бо коли було під запорожською межою, то пару надворних козаків щезло. Очивидно втікли на на Запороже.

Вість про се, що сталося в Куничах, лискавкою розійшлася по всій Браславщині, по Київщині, по Поділю. Зайшла до кождого села, котрому слобода вже виходила, зайшла до кождого панського двора. На панів напав жах, але також кріпшало їх завзятте. По дворах скрізь лунав клич:

„Не попустити, бо згинемо!"

Заводячи в якій слободі панщину, пани висилали сильне війско і відразу ломили упір. Всякий упір пани карали смертю, або вічним каліцтвом. Вішали, вбивали на палі, відрубували руки й ноги. Народ впряганий в ярмо панщини поводився ріжно. Старі, що колись вже були під панщиною, корилися без ніякого протесту. Не так молоді. Молодші, не маючи спромоги скинути з себе ярмо, втікали від него. Крилися, де хто міг. Пани полювали на них і кого спіймали, карали смертю і каліцтвом. Збігці, де і як могли, відплачувалися. Наскакували на панські двори, рабували їх і палили, панів мордували. Засідали на проїзжих панів, на купців і жидів. Розбивали, рабували і мордували. Таких бандитів, що втікли від панщини, пани звали гайдамаками. Чим більше поширювалася панщина, тим більше ставало тих гайдамаків. Вони лучилися в купи під отаманами і мали свої скритки, з котрих виходили на розбій. Ті дрібні ватаги зливалися час до часу в більші гайдамацькі війска і робили смілійші наскоки на великопанські резиденції, на місточка.

Найліпші захистні місця для гайдамаків були на землях Запорожців. На Запорожу були тяжко приступні ліси, балки, яри. Населенне Запорожа, де не було панів, ні панщини і де кождий жив тільки з праці власних рук, спочувало гайдамакам і помагало їм. На Запороже влада Польщі ні польських панів не сягала. Отже кождий парубок, що втік від панщини, силкувався насамперед пробратися на Запороже, де був безпечний перед погонию. Там знайшов собі якусь ватагу гайдамаків і пристав до неї. На Запорожу організувалися наскоки на панів польської України. Коли гайдамацькій ватазі, що оперувала в межах влади польської держави, грозила небезпека, ватага втікала на Запороже. Коли по нападі на панський двір, або взагалі на панів, треба було відпочати, поділити між себе добичу, доповнити свої сили, ватага назад переходили на Запороже. Менші і рухливійші ватаги з крайних очайдухів і на Запороже не втікали. Маючи хлопське населенне скрізь за собою, вони проховзувалися неначе проміж дощ, неожидано то там, то сям вискакуючи.

Найбільшу ватагу від самого початку гайдамаччини мав Гнат Голий. Він засів у Чорнім Лісі на Запорожу і звідтам робив наскоки на панів Браславщини. Пізнійше стали виринати ватаги инших гайдамацьких отаманів.

Гайдамаки не могли, як казали, розкусити Саву Чалого. Вони не годні були збагнути його, не розуміли його поведення. В нагінці панів на гайдамаків він поводився так, що раз робив так, неначеб пособляв гайдамаччині, иншим разом неначеб був найлютійшим ворогом і катом народу. Бувало прийде зі своїми козаками пильнувати, щоби село, на яке його пан накладав ярмо, не збунтувалося. Молоді втікають, а Чалий будьтоби не бачив сего. Він полює на збігців, а вони проміж пальці його руки проховзуються на Запороже. Бувало, Чалого вишлють, щоби спіймав якусь гайдамацьку ватагу, що вигреблася з Запорожа. Він попав на тропу ватаги, загородив їй дальшу дорогу в глибину краю і лише би вхопити за обшивку та відставити до суду, або й на місци покарати. Але замість того, Чалий неначе осліп. Не бачить того, що ватага виховзлася і втікла назад на Запороже.

Вже гайдамаки гадають, що Чалий їх приятель і потайний спільник, коли до них приходить вість, що Чалий спіймав гайдамацьку ватагу, котра спалила двір, або помордувала панів. Він, хоч міг спійманим влекшити побіг, не зробив сего, тільки передав їх панам на люту смерть. Бувало, що таку ватагу й сам вимордував. Деякі гайдамаки говорили:

— Чудний чоловік той Сава. Він наш, але деколи божеволіє. Тоді, як до него таке приступить, мордує нас.

Сеї двоїстости Чалого і сеї суперечности в його поведеню, гайдамаки не годні були збагнути, бо не знали, що тут нема ні двоїстости, ні суперечности. Сава служив панови, але його серце було людське. Як бачив, що люди втікають від панщини, то він прижмурював очи, ще й улекшує їм побіг. Як гайдамацька ватага йшла на розбій, але свого наміру ще не виконала, бо він загородив їй дорогу до її мети, то позволив їй втечи. Бувало, що як гайдамаки вирабували когось, або й вбили за те, що він був звіром і катом неповинних, то й на таких гайдамаків Чалий полював так, що не спіймав їх. Але як почув, що якась ватага палила, рабувала і мордувала будь кого, щоби тільки поживитися чужим добром, або вгасити звірську жажду крови, тоді Чалий ставав цілком инакший. Не їв, не спав, з коня не зсідав поти, поки татих не спіймав і не передав їх у руки ката. Чалий був противником руїни і проливу крови там, де його розум казав йому, що тим нічиєї долі не направиш.

Сего, що він бунти не так усмиряв, як то було бажаннєм панів, ще й такого Потоцького, не знав ні його пан, ні инші пани. Він тим не чванився і його козаки мовчали. Свою сотню він дібрав собі сам і дібрав так, що вона була з ним одна душа. Чи його козаки були одної думки з ним і того мовчали, чи може не розказували з особистого привязання, вони будь що будь про такі промахи панського слуги ніколи нікому нічого не розказували.

На весну року 1734 Чалий гаyявся за гайдамацькою ватагою, що розбила, вирабувала і вимордувала купецьку валку, яка з Криму везла богатий крам до Львова. Він провідав, що ся валка гуляє в маєтках Любомірського, де вже вимордувала і спалила двір в слободі, в котрій панщина ще не була заведена. Чалий загадав зорганізувати нагінку на сю ватагу спільно з міліцією Любомірського. В Шаргороді сидів його давний добрий знакомий, отаман козаків Любомірського, Верлан. Чалий подався зі своєю сотнею до Шаргороду і загостив до Варлана. Верлан дуже втішився, коли побачив такого гостя. Він вже давно хотів побалакати з Чалим, але не хотів нарошно їхати до него. Не знаючи, що в душі Чалого кипить, волів будьто би случайно десь зійтися з ним і будьто би случайно звести балачку на те, що нагнітало його душу.

— Я друже, до тебе з ділом, — промовив Чалий. — Але... стіни мають уха.

— То ходи в сад, — Верлан відповів вдоволений, бо й сам хотів побалакати довірочно.

— Я прийшов до тебе просити помочи, — Чалий зачав, коли в саді сіли під цвитучою грушею. — За те дам тобі мою поміч проти того самого, мого і твого ворога. Хочу спіймати гайдамацьку ватагу, котра у нас вимордувала купецьку валку, а в маєтках твого пана вимордувала двір.

— За пізно! — Верлан відповів. — Саме сеї ночи я вернув з походу проти сеї ватаги. Вона вже втікла. Ми тільки одного спіймали і привезли сюди, але й він якимсь чудом втік з вязниці.

— Шкода! — Чалий крикнув. — Але вони ще влізуть в мої руки. Горе їм!

— Той спійманий балакав також про тебе, — Верлан замітив, пильно вдивляючися в Чалого.

— Мабуть сміявся з мене, що я їм ступав по пятах, але вони таки втікли.

— І про се балакав, але тільки принагідно. Він дивувався, що їх так завзято переслідує той Чалий, котрий вже не одній гайдамацькій ватазі поміг втечи на Запороже.

— Таке балакав? Таке?! — Чалий скрикнув схопившися. — Я, сотник панського війска, помагаю гайдамакам?

— Він казав, що так балакають між гайдамаками. Кажуть, що ти якийсь двоїстий чоловік, бо раз гайдамаків гониш з завзяттєм і мордуєш їх, иншим разом ти, неначе не бачиш, що гайдамаки крутяться під твоїм носом.

(Дальше буде).